

u formi pripovijedanja, premda ga je autor predao filozofskom fakultetu u Beču kao habilitacionu radnju iz (opće) etnologije. Znanstvena mu je vrijednost uistinu velika, a držim, da je predmet već sam po sebi zanimiv i za šire krugove, kojima je prilagoden stil. Posebno osvaja velika ljubav autora za njegove nove »suplemenike«, inače izgubljenu djecu ljudsku, narod na umoru. Toplo preporučam svima.

Dr. A. Gahs

Jesus Christus. Sein Leben, seine Lehre und sein Werk. Von Dr. August Reatz, Professor der Theologie in Mainz. gr. 8° (VIII u. 354 S.; 1 Titelbild) Freiburg i. Br. 1924, Herder. G.-M. 5.50; geb. in Leinwand G.-M. 7.50.

Pitanje o vrijednosti kršćanstva nije sašlo s dnevnog reda, nego je i u poratno vrijeme ostalo glavnim životnim problemom svakog misaonijeg čovjeka. No to se pitanje ne da riješiti bez dubokog, kritičkog poznavanja Krista, njegovog života, nauke i rada. A. Reatz obrađuje ovu temu svestrano, promatrajući je napose u vezi sa svim modernim problemima, koji tobože hoće da podadu objektivnu sliku historijskog Krista. Iz auktorove analize Kristove pojave probija Kristova slika kao tip posve historijskog lica, čija je u egzistencija i čudotvorna djelatnost iznad svake kritičke sumnje. Kraj toga nam pokazuje auktor posvemašnju skladnost u čitavom Kristovom životu te ističe, kako svakolika vebna historija kršćanstva može da imade svoj adekvatni razlog jedino u Kristu kao svome uzročniku.

Djelo imade tri glavna dijela: U I. dijelu (u 4 poglavlja) prikazan je život i osobnost Gospodinova. Kad je u 4. poglavlju raspravio auktor teško pitanje o mesijanskoj samosvjesti Gospodinovoj te time uhvatio čvrsto tlo za razumijevanje Kristove nauke, obrađuje u 2. dijelu temeljno pitanje mesijanskog evanđelja. U tri poglavlja raspravlja se ovdje ponajprije o novoj vjeri, koju nam je Očeva dobrotu podala u

Evanđelju, zatim o Božjem kraljevstvu, u kojem se Očeva dobrotu kroz Evanđelje odražuje i konačno o »novom zakonu« t. j. o religiozno-čudorednim temeljima, sadržaju i značenju Kristovih zapovijedi. U 3. je dijelu (u 2 poglavlja) sadržana duboka apologija Crkve i njezinih sakramenata. U zaglavku sažet je sav argumentat djela u tezi: Evanđelje je blaga vijest o objavi Očeve dobrote kroz Sina snagom Duha Svetoga. Ta je blaga vijest započela zemaljskim Kristovim djelovanjem, kojeno je i nadnaravno i izvan svake kritičke sumnje, a nastavlja se u Crkvi kroz vijekove. U čuvanju i širenju ove blagovjesti stoji sva bit kršćanstva i katolicizma.

Dr. S. B.

J. Geysler, Einige Hauptprobleme der Metaphysik. Mit besonderer Bezugnahme auf die Kritik Kants. Herder 1923.

A. Deneffe S. J., Kant und die katholische Wahrheit. Herder 1922.

Pri zaključku dvjestote godišnjice Kantova rođenja nije još prekasno, da oglasimo ova dva omanja, a veoma korisna fil. spisa, koja s našeg stajališta osvjetljaju Kantov noumenalizam t. j. negaciju metafizike. Ovaj (nakon Huxleya) agnosticizam kaogod što je rezultat Kantova umovanja (»transcendentalna dijalektika«) a predskazan već u predgovoru »Kritike čistog uma«, tako je u novijoj filozofiji (Sigwart, Paulsen...) posmatran Kantov antimetafizicizam (u spoznajno-teoretskom smislu) kao definitivni obračun sa skolastičkom filozofijom ili barem s njezinom naukom o Bogu, duši i slobodnoj volji (Külpe). Zato je Geysler — i ako najsamostalniji, držim možda i najjači — savremeni aristotelovski skolastik (koga gdje koji na pr. u Italiji sa naše strane naprosto otklanjaju) — ponovno iza tolikih sistematskih svojih djela uzeo u pretres osnovna neka pitanja, o kojima zavisi mogućnost metafizike (= spoznaje metafizičkih ili metempiričkih ili iskustveno-neopazljivih objekata). U 1. poglavlju analizira ljudsku spoznaju uopće, za tim izlaže prve ontološke pojmove, koje priručimo Bogu, da napokon prelazi na princip kauzal-

nosti, kamen-temeljac naravne religije. U vezi sa Kantom kritički se osvrće na problem duše i slobodne volje. Ne može se dakako ovo djelo pravo razumjeti nego tek nakon poznavanja dosadašnjih Geyserovih djela. Kao daljni uvod vrlo dobro će poslužiti pravo Deneffe.

Dok 1. dio sadržaje korisne primjene o Kantovu životu i radu, drugi je dio filozofski prikaz Kantove nauke, naročito njegove kritike o dokazima za egzistenciju Božju. Treći je dio pravi cilj autorov, te iznosi poredbu katol. istine i Kantovih zabluda. Lakim načinom i vrlo poučno pisano bit će ovo djelo valjanim priručnikom našoj omladini, koja treba da se temeljito orijentira u filoz.-religijskim pitanjima.

Z.

Romano Guardini: Vom Sinn der Kirche, fünf Vorträge, Mathias Grünewald Verlag in Mainz 1922. Pisac opaža, da iza rata nastaje u svijetu preokret k idealnim ciljevima. Obrazlaže to izmijenom filozofskog naziranja u cijelom društvu. Pokazuje, kako se radi prijašnjega subjektivističkoga i materialističkoga pogleda na svijet otuđilo od Crkve, a kako ovaj novi pravac nužno vodi k Crkvi. Tragovi se tomu vide. Da podupre ovu težnju čovječanstva k idealima, što ih gaji Crkva, iznosi pisac, što znači Crkva za religiozno življenje uopće, za kulturu prave ličnosti, za probuđenje pravoga čovjeka, za pravu slobodu, za zajednicu i društvo ljudsko. Mnogo lijepih misli i pobuda, samo nažalost pisano dosta teškim stilom. — Preporučamo, jer se te misli u čovjeku radaju, kad gleda i naše društvo, ma da baš ne vidimo konkretno, da bi i u nas već Crkva nicala u dušama, ako i ima jačih duhova, koji očito priznaju, da tako dalje — u propast ne može da ide.

Dr. F. B.

Engelbert Krebs: Der Katholische Gedanke, Band IV. Die Protestanten und wir. München 1922. Theatiner Verlag. Savez katoličkih akademičara, kojemu je zadaća da uzgaja i širi katolički pogled na svijet, izdaje pod titulom »Katolička

misao« manje brošure, u kojima propagira katolicizam. Kao IV. svezak napisao je poznati istraživač kršćanskih (liturg. i umjetničkih) starina, E. Krebs, brošuru »Die Protestanten und wir«. Zadojen pravim katoličkim duhom iznosi pisac različnosti, što dijele Protestante od katoličke Crkve. U 4. poglavlju govori uopće, a zatim napose o razlikama u vjerovanju Božjoj Riječi u Sv. Pismu i Usmeno Predaji, u molitvi i bogoslužju, u ljubavi. Pisac drži, da je doba, da se zblizimo, ne nasilno već upoznavanjem i toplom ljubavi. Knjižica je pisana tako dubokom vjerom i iskrenom ljubavi k Crkvi, da upravo osvaja. Preporučamo, jer ima mnogo misli, koje bi se i u nas dale razviti u cilju zblizenja sa našom istočnom braćom, što su se odijelila od Crkve.

Dr. F. B.

Fr. Kovačić, Doctor Angelicus sv. Tomaž Akvinski. Knj. IV. Bogoslovska Akad. v Ljubljani. 2. izd. 1923.

Povodom 600. obljetnice Tomine kanonizacije prošle je godine papa Pio XI. okružnicom »Studiorum Ducem« za čitav katolički svijet, napose za crkvene službenike htio istaknuti veličinu i znamenovanje Tominog života i nauke. Sa jednakom je namjerom za učeću mladež priredn ovaj kratki i vrlo toplo pisani prikaz života i rada Tominog. Naši studenti filozofije bezuvjetno treba da znadu sadržaj toga djela: da ih lični osjećaj prema Svetitelju i Učitelju duševno približi njegovom spasonosnome naučanju.

Compendium Theologiae dogmaticae, auctore Christiano Pesch. S. J. Tomus II. Editio 2. Friburgi Brisgoviae 1924. Herder et Co. G.-M. 740:

U ovom su tomu obrađeni traktati: De Deo uno. — De Deo trino. — De Deo creante et elevante. — De Deo fine ultimo et de novissimis. Pesch je poznatom jasnoćom i preglednošću sačinio svoj kompendij. Filozofska mu je terminologija jasna,